
HISTORIA: MEMENTO MORI!

WEBINÁR NÁRODNÉHO OSVETOVÉHO CENTRA

LEKTOR : MARTIN LUKÁČ

O čom bude reč?

- Ako sa dokumentovali epidémie v období pred novodobou vývojovou etapou kronikárstva?
- Prečo je COVID-19 prvou epidémiou, s ktorou prichádza novodobé kronikárstvo „do kontaktu“?
- Kvôli čomu je dôležité detailne a pritom výstižne zdokumentovať priebeh stále pretrvávajúcej pandémie?
- Čo konkrétne treba dokumentovať, poznamenať a nevytratiť z lokálnej pamäte obce/mesta/školy, atď.?

Letný pohľad do histórie - cholera

- cholera bola zákerným, mimoriadne rýchlo sa šíriacim ochorením, ktoré na území dnešného Slovenska dosiahlo svoj vrchol v podobe epidémie v rokoch 1830 - 1831
- v priebehu niekoľkých dní dokázala fatálne poznamenať počet obyvateľov dotknutých lokalít
- napriek tomu, že v mnohých obciach a mestách vznikli tzv. „cholerové cintoríny“, tie dnes už nepôsobia ako tzv. „miesta pamäte“ – pri rešerši informácií sa spoliehame skôr na dobové matriky

19 th	Andrew Amolon	Miles in transfema Dunam.	36.	cholera	reventissime improvisus.	fl. Sanguis.
------------------	------------------	---------------------------------	-----	---------	-----------------------------	--------------

Le Petit Journal

ADMINISTRATION
41, RUE LAFAYETTE, 41
Les manuscrits ne sont pas rendus
On s'abonne sans frais
Venez tous les jours au bureau de poste.

5 CENT. SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ 5 CENT.
27me Année ——— Numéro 1.150
DIMANCHE 1er DÉCEMBRE 1912

ABONNEMENTS
PAR AN
SEINE et SEINE-ET-OISE... 2 fr. 3 fr. 50
Départements... 2 fr. 4 fr. 50
ÉTRANGER... 2 fr. 5 fr. 50

LE CHOLÉRA

Zoznam zomrelých na cholera v obciach Malé Šenkvice a Veľké Šenkvice počas cholerovej epidémie v roku 1831

Zoznam zahŕňa pri jednotlivých zosnulých ich dátum úmrtia, krstné meno a priezvisko, povolanie či sociálny status, vek v čase úmrtia a pôvod i miesto pochovania.

Dátum úmrtia	Meno a priezvisko	Povolanie, sociálny status	Vek v čase úmrtia	Poznámka	Miesto pochovania
19. augusta 1831	Andreas Szmolon	vojak – počas presunu do Brna	36 rokov	zomrel nečakane	Veľké Šenkvice
25. augusta 1831	Christina Klicsek	žena Andreja (Ondreja) Klička	43 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
25. augusta 1831	Michael Baláss	???	54 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
29. augusta 1831	Christina Iffcsics	žena roľníka Michala Ifčiča	68 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
29. augusta 1831	Anna Jancovszky	žena želiara Jána Jančovského	60 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
30. augusta 1831	Maria Zmajkovics	žena roľníka Jána Zmajkoviča	64 rokov	z Malých Šenkvic	Malé Šenkvice – nový cintorín
31. augusta 1831	Simon Bilszký	želiar	62 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
31. augusta 1831	Andreas Klicsek	želiar	48 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
1. septembra 1831	Josephus Czesznekovic	roľník	36 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
1. septembra 1831	Stephanus Zmajkovics	roľník	36 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
1. septembra 1831	Stephanus Pipa	roľník	35 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
2. septembra 1831	Anna Pútecz	žena roľníka Martina Púteca	40 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
4. septembra 1831	Mathias Steiner	tesár	32 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
4. septembra 1831	Maria Bilszký	žena želiara Šimona Bilského	52 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Paulus Kongrádý	roľník	50 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Joannes Krasznánszký	roľník	49 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Josephus Rincsák	želiar	50 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Mathias Fitz	panský strážnik – dráb, pandúr	50 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Helena Szlezák	žena roľníka Jána Slezáka	65 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
5. septembra 1831	Nicolaus Brida	želiar	62 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
6. septembra 1831	Paulus Granecz	roľník	60 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
6. septembra 1831	Martinus Pesko	roľník	46 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
6. septembra 1831	Martinus Figura	pastier P. D. Laurentiho	60 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
6. septembra 1831	Maria Darás	žena želiara Michala Darása	50 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
6. septembra 1831	Josephus Zmajkovics	roľník	30 rokov	z Malých Šenkvic	Malé Šenkvice – nový cintorín
7. septembra 1831	Joannes Lancsarics	roľník	52 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín
7. septembra 1831	Andreas Kovács	roľník	57 rokov	z Veľkých Šenkvic	Veľké Šenkvice – nový cintorín

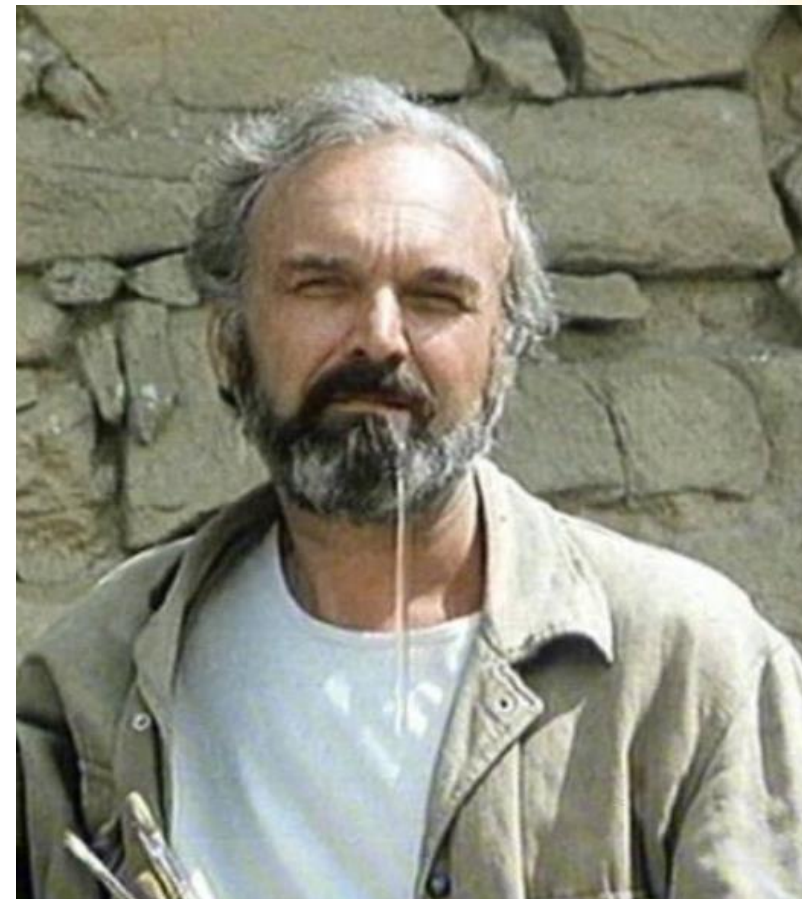
Letný pohľad do histórie - „španielka“

- tzv. „španielska chrípka“ bola donedávna poslednou veľkou epidémiou, ktorú si mohlo ľudstvo pamätať – vo vrcholovej fáze trvala zhruba od februára 1918 do apríla 1920 (zákon o kronikách pre Čechy a Moravu bol schválený v januári 1920, pre Slovensko a Podkarpatskú Rus až o 12 rokov neskôr)
- autentickjším svedectvom než matriky boli a snáď niekde ešte aj sú poslední pamätníci, ktorí dokážu tlmočiť spomienky svojich rodičov či starých rodičov („mamena vyprávali, že v tém dome zemrela na španjelku Viktória Tesarovičová“)

Nenechať sa strhnúť hlavným prúdom...

- treba však preventívne poznamenať, že pandémie bola natoľko zásadným zásahom do nášho života a života generácie novorodencov, resp. detí a dorastu, formujúcich svoje princípy, správanie a svetonázory, že jej dopady sa budú prejavovať aj v priebehu niekoľkých ďalších rokov či desaťročí
- sledujte preto aj tieto prejavy tzv. „mäkkých faktorov“ či lokálne ohniská nákazy (v minulosti to bola napr. slintačka v 70. rokoch 20. storočia)

Aké aspekty „COVID-u“ sledovať?

- prvé prejavy epidémie v obci (prví nakazení – napr. klienti DSS, prvé obete)
- uplatňovanie celoštátnych opatrení v konkrétnej lokalite, ohlasy miestnej spoločnosti a jasné svedectvo o ne/ochote miestnych dodržiavať existujúce protipandemické opatrenia, potenciálne prejavy a dôsledky tejto ne/ochoty
- plošné testovanie (november 2020) – 1. a 2. kolo
- skrínigové testovania, zriaďovanie MOM; potenciálne peripetie s priebehom
- vývoj positivity testovaných (pre lokalitu nie úplne exaktný údaj), vývoj počtu obetí z radov občanov
- dopady pandémie – uzavretie prevádzok, degradácia kultúrneho života; alebo naopak, oživenie spoločenského záujmu o kultúrne dianie, solidarita

Prichádza skupina „koronových kroník“

- už na najbližšom ročníku celonárodnej súťaže *Slovenská kronika* sa budú hodnotiť kroniky, dokumentujúce priebeh pandémie
- v každej lokalite či v každom subjekte teda vzniknú min. dva ročné kronikárske záznamy (2020 a 2021), ktorých súčasťou by mal byť riadny a výstižný, informačne hodnotný popis pandémie s trefnou pointou
- pandémia zasiahla do všetkých oblastí života a preto sa odrazí naprieč celým kronikárskym zápisom, v rámci viacerých tém – tu sa opäť ukazuje dôležitosť vecného registra ako súčasti kroniky (COVID-19 v kapitole mimoriadnych udalostí alebo ako samostatná kapitola, ale tiež v školstve, kultúre, obchode/hospodárstve, atď.)
- mala/bude mať táto pandémia vplyv na zvýšenie pôrodnosti?

S akými údajmi pracovať?

- zázpisnice (operatívne porady, zastupiteľstvá); štatistiky (z testovania); rozpočty
- údaje a dáta z matričného úradu (priamy kontakt), vlastný terénny zber dát v obci/meste/škole
- na celoštátne údaje sa spoliehajte v menšej miere (kvôli chybovosti práce niektorých dátových analytikov) a ak nemáte na výber a musíte používať počty/údaje z novín, tieto údaje konfrontujte a overujte z viacerých zdrojov (sú dokázané prípady generalizácie údajov, čoho dôsledkom bola deformácia štatistiky – napr. počet hospitalizovaných vo veľkej spádovej nemocnici bol započítavaný do počtu nakazených obyvateľov dotyčného mesta napriek tomu, že sa jednalo o obyvateľov iných regiónov)

Nádej i poučenie

- pokúste sa zápismi vnieŤ aj určitú nádej svojim súčasníkom (návrat k princípom a tradíciám, ktoré pred pandémiou ustúpili hektickému spôsobu života, atď.)
- zároveň však priebeh pandémie nezľahčujte, verne ho popíšte a varujte budúce generácie – aby boli ostražitejšími a aj v rámci demokracie ochotnými robiť ústupky v záujme zdravia vlastného i spoločnosti

**ČO ZAZNAMENÁTE
VO VAŠEJ „KORONOVEJ KRONIKE“?**

Hostihora Vás čaká! ☺

*Neváhajte sa prihlásiť
do blížiaceho sa (už!)*

*12. ročníka súťaže
SLOVENSKÁ KRONIKA*

*a na jeseň 2022 sa stretnite
s desiatkami ďalších kronikárov
na martinskej Hostihore!*

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ!

V prezentácii boli použité fotografie/ilustrácie z rôznych internetových zdrojov.

Martin Lukáč (mart.lukac@gmail.com) – iba mart, nie celým martin